

Samenvatting

Datum rapport

28 juni 2004

Naam rapport

Strategisch MER Ontwikkelingsschets 2010

Natuur deelrapport 3, effecten van alternatieven
(Consortium ARCADIS-Technum/
Heinis Water & Ecologie)

Opgemaakt door

ProSes

Telefoon / E-mail

+31 164 212800

info@proses.nl

Docbase

-

Doel van de studie

Het voorliggende rapport vormt het laatste van een reeks van drie deelrapporten voor het aspect Natuur en bevat de beschrijving van de effecten die maatregelen voor veiligheid, toegankelijkheid en natuurlijkheid hebben op de drie beoordelingscriteria voor Natuur, zijnde:

- diversiteit natuur- en habitattypen
- diversiteit soorten
- natuurlijkheid

Op grote delen van het Schelde-estuarium zijn de Vogel- en Habitatrichtlijnen van de EU van toepassing. De effectbeschrijvingen zijn input voor de passende beoordeling, die onderdeel is van de Habitattoets.

Voornaamste onderzoeksresultaten

Effecten van de Overschelde

In de Oosterschelde neemt het intergetijdengebied ter plaatse fors af door het uitbaggeren van een geul naar het Marollegat. Dit verlies wordt gedeeltelijk gemitigeerd door de aanleg van nieuw intergetijdengebied naast het kanaal. Door de aanleg van de geul naar het Marollegat wordt een fors areaal slik en schor omgezet naar geul en laagdynamisch ondiep water. Het eindoordeel over de diversiteit van de ecosystemen hangt af van de inrichting van de strook langs de Overschelde. Per saldo zijn de effecten op de diversiteit van soorten niet groot, maar wel licht negatief. Er zijn geen effecten op de natuurlijkheid van de Westerschelde en het totale Schelde-estuarium te verwachten.

Effecten van de verruiming

a) op natuur en habitattypen.

De resultaten van de morfologische en hydrodynamische berekeningen geven een richting van effecten op ecologisch belangrijke gebieden aan. Het vormt een van de bouwstenen voor een beoordeling van het al dan niet significant zijn van effecten, maar zeker niet de enige, gezien de onzekerheden in de modelresultaten en de discrepanties tussen verschillende gegevensbronnen. De effectvoorspellingen zijn alleen voor de periode tot 2010 gedaan.

Conclusies autonome ontwikkeling (nulalternatief)

Handhaven van het huidige beleid zonder verruiming van de vaargeul en met de huidige bagger- en stortstrategie leidt in de periode 2001-2010 vooral tot veranderingen in het oostelijk deel van de Westerschelde, in de Zeeschelde tot aan Dendermonde en in de Durme. Het gaat daarbij om een afname in het areaal boven

Projectdirectie ontwikkelingsschets Schelde-estuarium

Postadres Postbus 299, NL- 4600 AG Bergen op Zoom

Bezoekadres Jacob Obrechtlaan 3, NL- 4611 AP Bergen op Zoom

T +31 164 212800

F +31 164 212801

E info@proses.nl

GLW gelegen natuurtypen van 2 tot maximaal 7%. In het oostelijk deel van de Westerschelde zou ongeveer 250 ha, d.w.z. 12% van het totale areaal schorttypen in die zone en 10% van het totale areaal in de Westerschelde vaker overspoeld kunnen raken. De oorzaak hiervoor ligt in het huidige bagger- en stortbeleid, waardoor het oostelijk deel van de Westerschelde dieper wordt. Binnen de beperkingen van het toegepaste modelinstrumentarium is het niet mogelijk uitspraken te doen over het eventuele daadwerkelijke 'verdrinken' en/of eroderen van schorren, of om voorspellingen te doen over schoraangroei. Effecten zijn echter niet uit te sluiten.

Conclusies effecten van verruiming

Als de huidige stortstrategie wordt gehandhaafd worden de volgende effecten op de natuurtypen verwacht:

- in het westelijke –zoute- gebied treedt een toename van het oppervlakte hoogdynamisch intergetijdengebied ten koste van het laag dynamische deel op; ondiep water blijft ongeveer gelijk.
- in het oostelijke –brakke- gebied treedt een afname van, vooral hoogdynamisch, oppervlakte ondiep water en intergetijdengebied op;
- in de Zeeschelde treedt mogelijk een afname van het oppervlakte boven gemiddeld laagwater gelegen gebieden (intergetijdengebied en schorttypen) op.
- Bij een verbeterde stortstrategie zijn de effecten geringer dan bij de huidige stortstrategie;
- naar verwachting zullen er geen significante positieve en/of negatieve gevolgen voor de natuur in de Westerschelde als geheel veroorzaakt worden. De verruiming leidt tot veranderingen in de arealen van de verschillende ecotopen met enkele procenten. Het gaat dan om het groeien of afnemen van de hoog- en laagdynamische gebieden met enkele tientallen (tot maximaal ruim 100) hectares. In bepaalde ecologische zones kunnen de effecten mogelijk wel significant zijn.

b) op soorten

De veranderingen in de arealen zijn zo gering, dat een voorspelling van effecten op soorten niet zinvol is.

c) op natuurlijkheid

Bij voortzetting van het huidige beleid neemt de natuurlijkheid zowel in het Nederlandse als het Vlaamse deel van het estuarium (verder) af. Deze afname wordt vooral veroorzaakt door veranderingen in de hydrodynamische graadmeters getijamplitude, looptijd en verblijftijd en de zoutgradiënt (waterkwaliteit). Voor de periode 2001-2010 worden geen positieve ontwikkelingen in een van de andere graadmeters

voor natuurlijkheid verwacht. Verruiming van de vaargeul zal ten opzichte van het nulalternatief hoegenaamd geen veranderingen teweeg brengen in de, op deze wijze geoperationaliseerde natuurlijkheid van het Schelde-estuarium, noch in positieve noch in negatieve zin.

Effecten aanleg voorbeeldgebieden natuurontwikkeling

a) op natuur en habitattypen

Uiteraard geeft uitpoldering van de Braakman in het zoute deel van de Westerschelde het grootste effect te zien, maar ook het alternatief 'kleine uitpolderingen' levert toch

nog een toename van het waardevolle laag dynamisch intergetijdengebied op van zo'n 10%. In het brakke deel van de Westerschelde levert eigenlijk alleen een uitpoldering van de Hedwigepolder een substantiële verhoging van het areaal intergetijdengebied op. In de zone tussen de grens en Burcht levert een uitpoldering van de Prosperpolder een forse toename van oppervlakte intergetijdengebied op, die ongeveer 25% bedraagt van het huidige areaal in deze zone. In de Durme wordt weliswaar een relatief groot areaal terug onder getijdeninvloed gebracht (ongeveer 150 ha), maar dit is strikt genomen geen intergetijdengebied, omdat het daarvoor te hoog ligt. Uit het onderzoek blijkt dat bij uitvoering van alle projecten ten opzichte van wat gewonnen wordt een zeer gering areaal aan EU-habitattypen verloren gaat en dat vooral met uitpolderingen een grote winst in oppervlakte EU-habitattypen te behalen valt. In alle projecten bestaat het verlies vooral uit minder waardevolle, 'culturele' natuurtypen.

b) op soorten

De voorbeeldmaatregelen leiden tot een grote toename van het areaal waardevolle EU-habitattypen. Er gaat slechts een klein areaal minder waardevolle habitattypen verloren. De soortensamenstelling zal zich aan de nieuwe situatie aanpassen. Dat wil zeggen een toename van de soorten behorend bij de intergetijdengebieden en een afname van de soorten die horen bij binnendijks land. De plannen voor de inrichting van de Durmevallei en de Kalkense Meersen zullen waardevolle natuurtypen toevoegen aan het gebied, inclusief de bijbehorende soorten. Opvallend is dat de nu aanwezige soorten zich naar verwachting zullen handhaven.

c) op natuurlijkheid

Alle onderzochte voorbeeldprojecten hebben een duidelijk waarneembare invloed op meerdere graadmeters voor natuurlijkheid, die zodanig groot is dat in de Westerschelde ook de natuurlijkheid als geheel in alle gevallen toeneemt. Daarbij valt op dat een zeer ingrijpende maatregel als uitpoldering van de Braakman geen substantieel grotere invloed heeft dan bijvoorbeeld de een middelgrote uitpoldering van de Hedwige- en Prosperpolder in het grensgebied. Dit wordt vooral veroorzaakt door het feit dat een uitpoldering in het grensgebied, waar het estuarium van een meergeulen systeem overgaat in een 1-geuls systeem, hydrodynamische processen en zoutgradiënt veel sterker worden beïnvloed dan bij een veel grotere uitpoldering halverwege de Westerschelde. De locatie van de uitpoldering bepaalt dus in hoge mate de effecten.